Educational Administration and Innovation Journal
Vol.3 No.2 July - December 2023

การพัฒนารูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

THE DEVELOPMENT OF AN EDUCATIONAL MANAGEMENT MECHANISM MODEL BASED ON COMMUNITY INNOVATION AT BAN MUANG KAO "SRI INTHRATIT" SCHOOL SUKHOTHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

อุไรวรรณ โพธิ์นาค[1]
Uraiwan Phonark [1]

Corresponding Author E-mail: sriinschool@gmail.com
Received: Nov 08, 2023; Revised: Dec 21, 2023; Accepted: Dec 26, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” 2) เพื่อทดลองใช้รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” โดยศึกษาความคิดเห็นในการดำเนินการ ศึกษาประสิทธิผล และศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน ตัวแทนนักเรียน จำนวน 10 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน 2) แบบประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน 3) แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน 4) แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติกลไกการบริหารจัดการศึกษา มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน และมิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งแต่ละมิติมีส่วนประกอบที่สัมพันธ์กัน โดยใช้กลวิธีดำเนินการมีส่วนร่วมตามหลักบริหาร PDCA และมีผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก 2) การทดลองใช้รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนมีความคิดเห็นในระดับมาก ผลการประเมินประสิทธิผลมีความคิดเห็นในระดับมาก และผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพร้อมของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา การทำงานเป็นทีม และทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมีเพียงพอ

คำสำคัญ : รูปแบบกลไก,การบริหารจัดการศึกษา,นวัตกรรมชุมชน

[1]ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
[1]Director, Ban Muang Kao "Sri Inthrathit" School,Sukhothai, Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1

Abstract

The purposes of this research were 1) to construct and verify the educational management mechanism model based on community innovation at Ban Muang Kao "Sri Inthrathit" School and 2) to try out the educational management mechanism model based on community innovation at Ban Muang Kao "Sri Inthrathit" School by studied opinions in operations, effectiveness study and studied the factors contributing to success. The sample group was 20 experts, 10 teachers and educational personnel, 10 students, 10 basic education institution committee members and 10 student parents in 2020 academic year, selected through Purposive Sampling. The research tools were evaluation forms and interview form. The data were analyzed using means, standard deviations and content analysis. The research results were as follows;

1. The educational management mechanism model based on community innovation at Ban Muang Kao "Sri Inthrathit" School consisted of 3 main dimensions: mechanism of educational management, community participation, and sustainable learning management dimensions. Each dimension had interrelated components and employed participatory strategies in accordance with the PDCA management principles and the results of the evaluation of opinions about appropriateness and feasibility was at the high level. 2. The result of the evaluation of opinions about operations was at the high level. The result of the effectiveness was at the high level. The results of the interview on factors contributing to success include: leadership of school administrator, community participation, teachers and educational personnel readiness, teamwork and sufficient resources.

Keywords: Mechanism Model, Educational Management, Community Innovation

บทนำ

บทบาทการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้มีการส่งเสริมเมืองสุโขทัยสร้างสรรค์ ได้รับการปลูกฝังเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายบูรณาการและผสมผสานศิลปะและหัตถกรรมสร้างสรรค์สู่สายตาประชาชนและสามารถให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของคนสุโขทัย การพัฒนากรอบหลักสูตรเมืองสร้างสรรค์สุโขทัยด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านนั้น เป็นสิ่งที่จะเป็นกรอบสำคัญในการสร้างสรรค์และส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกับผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนในการก้าวสู่วิถีชีวิตการทำงานและสามารถต่อยอดภูมิปัญญา ที่มีอยู่ให้เกิดการขยายตัวในปัจจุบัน และเป็นการสร้างความมั่นคงและทางเลือกการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพท สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา. 2562: 103-104) ที่อธิบายว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”ได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กอปรกับบริบทของชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะคล้ายชุมชนเมือง มีอาณาเขตติดกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญๆ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ส่งผลให้โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ได้มีแนวนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน (Community-based Education Management: CBEM) บนฐานของระบบบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอุทัย บุญประเสริฐ (2545: 32) อธิบายว่า วงจรคุณภาพ PDCA จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผนการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขในสายสนับสนุน การบริหารจัดการศึกษา จึงได้นำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเราควรรู้จัก ระบบวงจรคุณภาพ PDCA ที่ชัดเจนตามบริบทเชิงพื้นที่เชิงระบบตามหลักการ PDCA ตั้งแต่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Do) ขั้นตรวจสอบ (Check) ขั้นปรับปรุงพัฒนา (Act) โดยมีเป้าหมายให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าภายใต้กระบวนทัศน์แห่งการเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการศึกษาปัจจุบันที่เน้นการจัดการศึกษาและระบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนและประเทศในทุกด้าน มีความจำเป็นต่อทุกภาคภาคีเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อทางการบริหารจัดการศึกษา บนฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรมและนวัตกรรมชุมชน การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับโรงเรียนและชุมชน ได้วางแผนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน ได้รูปแบบและกลไกซึ่งเป็นวงจรการดำเนินงานอย่ างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะเด่นของการมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ได้รูปแบบและกลไกทางการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางของกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสถานศึกษาร่วมกับชุมชนบริหารจัดการศึกษาบนฐานทรัพยากรนวัตกรรมชุมชน ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าของท้องถิ่นนำมาสืบทอด สานต่อให้แก่เยาวชนได้เรียนรู้ และขยายผลในวงกว้าง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงตามบริบทของท้องถิ่น ทั้งที่เป็นมรดกโลกและมรดกอันทรงคุณค่าของพื้นถิ่นสุโขทัย เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างยั่งยืน ผู้เรียนมีทักษะในการสืบ

ทอดขนบธรรมเนียมทางวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกโลกและมรดกอันทรงคุณค่าของพื้นถิ่นสุโขทัย เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนารูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยได้การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เป็นการพัฒนาที่มีการร่วมกันดำเนินกิจกรรมโดยร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของการพัฒนา วิธีการดำเนินงานโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกันมาร่วมแรงร่วมใจหลังจากดำเนินการผ่านไปของให้ทุกคนร่วมกันประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมมี 7 ประการ คือ 1) ร่วมคิดและร่วมกันประชุมกลุ่ม (Thinking and Meeting Together) 2) ร่วมตัดสินใจ (Making Decision Together) 3) ร่วมวางแผน (Planning Together) 4) ร่วมกันดำเนินการ (Acting Together) 5) ร่วมกันใช้ประโยชน์ (Using Together) 6) ร่วมกันดูแลรักษา (Maintaining Together) และ 7) ร่วมติดตามประเมินผล (Evaluating Together) (นิลมณี พิทักษ์. 2551: 20)

2. การจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมที่มี การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกในการดำเนินการ ซึ่งกลวิธีในการจัดการให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จะมีกลวิธีในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) หลักสูตร - องค์ความรู้หลักในสาขาวิชาที่จะนับไปสร้างปัญญาในการแก้ปัญหา องค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ปัจจุบันด้วยความเข้าใจ องค์ความรู้ที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการสร้าง 2) บุคลากร - ครูเป็นต้นแบบ ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ มีจิตวิญญาณในการช่วยสร้างอนาคตให้คนรุ่นต่อไป 3) เป้าหมาย - สังคมแห่งปัญญา (education society) เศรษฐกิจสีเขียว (พอเพียงและไม่ทำลายทรัพยากรจนเกิดภัยพิบัติ) สิ่งแวดล้อม (ยืนยาวด้วยการทดแทนและช่วยอนุรักษ์ ใช้ตามความจำเป็น ไม่ใช่ความอยากหรือความต้องการ) และ 4) ผลสำเร็จ - สังคมที่มีการศึกษาตลอดชีวิต (Life-long education society) เศรษฐกิจที่เอื้ออาทรและพึ่งพาซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อมที่เรียกคืนความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายที่เป็นพหุวัฒนธรรมของประชากรโลกการอยู่ร่วมกันฉันท์มิตรและมีความสุขที่ยั่งยืน (กาญจนา เงารังสี. 2559: 16-17)

3. แนวคิดเกี่ยวกับ PDCA (Deming Cycle)

การบริหารระบบคุณภาพขององค์กรทางการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอมาโดยอาศัยแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กรโดยทั่วไป เช่น แนวคิดการบริหารคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) ที่เน้นขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check-C) และขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act-A) ซึ่งขั้นตอนทั้ง 4 นั้น ต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุดเป็นเหมือนวงจร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558: 2)

วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือจะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้นโดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดีขึ้น (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2550: 43)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติด้านใดด้านหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการ จำนวน 5 คน และเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้สอน จำนวน 5 คน

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน ตัวแทนนักเรียน จำนวน 10 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา ตัวแทนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 50 คน

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2563 ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และข้าราชการครูโรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. แบบประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือประกอบด้วย 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ 2) แบบประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการ 3) แบบประเมินประสิทธิผล และ 4) แบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล โดยเป็น แบบประเมิน 3 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ

3. นำแบบแบบประเมิน เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง IOC (Item Objective Congruence Index) โดยแบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ด้วยตนเอง

3. ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

4. เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไก และประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” โดยการแจกแบบสอบถามให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 50 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไก จากครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน โดยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focus group technique) ซึ่งประเด็นครอบคลุมปัจจัยที่เอื้อต่อปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” กำหนดเป็นมิติหลักและองค์ประกอบย่อย ซึ่งมิติหลัก มี 3 มิติ โดยทุกมิติดังกล่าวเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยของวงจรคุณภาพ (PDCA) มีส่วนประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังนี้

1 มิติกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน Muang Kao Model ประกอบด้วย 1.1) M: Modern Management มีการบริหารจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย 1.2) U: Unity ความร่วมมือ สามัคคีของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 1.3) A: Action การลงมือปฏิบัติจริง 1.4) N: New Idea การเรียนรู้และพัฒนาแนวคิดใหม่ 1.5) G: Good Governance การใช้หลักธรรมาภิบาล 1.6) K: Knowledge การสานต่อชุมชนให้เกิดองค์ความรู้ 1.7) A: Achievement การมุ่งสู่ความสำเร็จทางผู้เรียน 1.8) O: Organized การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

2 มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) มีชื่อเรียกย่อๆ ว่า EPALI ประกอบด้วย 2.1) หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน (Empowering People: E) 2.2) หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน (Participatory Learning: P) 2.3) หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Focused: A) 2.4) หลักการยึดชีวิตหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (Life, Learners Centered: L) 2.5) หลักการจัดการศึกษาแบบบูรณาการสามระบบ (Integrated Education Systems Approach: I)

3 มิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3.1) จัดการศึกษาบนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จนชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ 3.2) จัดการศึกษาตลอดชีวิต 3.3) จัดการศึกษาโดยยึดถือหลักการระดมทรัพยากร 3.4) จัดการศึกษาโดยกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนท้องถิ่น

แนวคิดบนฐานของระบบบริหารจัดการศึกษาเชิงระบบ ที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตามหลักการ PDCA ตั้งแต่ ขั้นวางแผน (plan) ขั้นปฏิบัติ (do) ขั้นตรวจสอบ (check) ขั้นปรับปรุงพัฒนา (action) โดยมีเป้าหมายให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดตามหลักการบริหารที่มีคุณภาพเป็นระบบครบวงจร (PDCA) ที่เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

รูปแบบ กลไก	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. มิติกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน Muang Kao Model	4.17	.48	มาก	4.26	.63	มาก
2. มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.99	.43	มาก	4.24	.74	มาก
3. มิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน	4.23	.46	มาก	4.34	.47	มาก
ภาพรวม	**4.13**	**.39**	**มาก**	**4.28**	**.55**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ในภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13) และความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มิติที่ 3 มิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23) และมิติที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ มิติที่ 2 มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99) และมิติที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ มิติที่ 3 มิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) และมิติที่มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด คือ มิติที่ 2 มิติการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24)

2. ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” รวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน รวมทั้งสินจำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนเป็นกระบวนการบริหารแบบใหม่	4.32	.82	มาก
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	4.46	.58	มาก
3. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนมีความโปร่งใส	4.28	.54	มาก
4. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้	4.30	.46	มาก
5. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนเกิดความสำเร็จในการเรียนรู้	4.26	.53	มาก
6. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ที่ดี	4.42	.54	มาก
7. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน	4.36	.53	มาก
8. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน	4.38	.57	มาก
9. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนจัดการศึกษาบนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน	4.22	.62	มาก
10. รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนยึดหลักการระดมทรัพยากร	4.34	.56	มาก
ภาพรวม	**4.33**	**.25**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 9 รูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนจัดการศึกษาบนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22)

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”รวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน รวมทั้งสินจำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเป็นประโยชน์	4.13	.33	มาก
2. ความเป็นไปได้	4.31	.36	มาก
3. ความเหมาะสม	4.30	.64	มาก
4. ความถูกต้อง	4.45	.62	มาก
ภาพรวม	**4.30**	**.36**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านที่ 4 ความถูกต้อง มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 1 ความเป็นประโยชน์ มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13)

4. ผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์”

ผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” จากครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล โดยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focus group technique) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปได้ดังนี้

1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนแสวงหาความรู้ร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้

2 การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชน (เช่น กรรมการสถานศึกษา, ผู้ปกครองนักเรียน, ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน, ผู้นำทางศาสนา, ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้นำกลุ่มสตรี ฯลฯ) เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการสถานศึกษา

3 ความพร้อมของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้บนฐานนวัตกรรมชุมชน ครูและบุคลากรต้องมีความตระหนักและมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งมีวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน

4 การทำงานเป็นทีม ต้องมีการกำหนดบุคลากรหรือคณะทำงานในแต่ละโครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยมีชุมชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้บนฐานนวัตกรรมชุมชน

5 ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ต้องมีเพียงพอในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาไปสู่เป้าหมายของแผนปฏิบัติการ/โครงการ

อภิปรายผล

พบประเด็นที่จะอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ที่มีความเหมาะสมในระดับมาก และความเป็นไปได้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติที่มีความเหมาะสมมากที่สุดและและมิติที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ มิติที่ 3 มิติการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน ไว้ว่า 1) จัดการศึกษาบนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จนชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) จัดการศึกษาตลอดชีวิต 3) จัดการศึกษาโดยยึดถือหลักการระดมทรัพยากร 4) จัดการศึกษาโดยกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนท้องถิ่น กระบวนการดังกล่าวชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมถึงช่วยระดมทรัพยากรต่างๆ มาช่วยการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการพัฒนาที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Sustainable Development แนวคิดนี้ได้ผนวกเข้ากับการจัดทำแผนพัฒนาประเทศทำให้เกิดแนวทางพัฒนาแบบใหม่ คือ การพัฒนาแบบยั่งยืน กลายเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทุกสาขา ทุกๆ ประเทศ ปัจจุบันแนวความคิดในการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นเป้าหมายสำคัญ โดยที่แต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งกาญจนา เงารังสี (2559: 16-17) อธิบายว่า เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การบริหารจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นจากหน่วยงานต่างๆให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ที่จะนำมาจัดการเป็นเนื้อหาในการให้การศึกษา

2. จากผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องมาจากรูปแบบกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนครั้งนี้ ได้พัฒนาขึ้นให้เห็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ประกอบกับดำเนินการโดยใช้ยุทธวิธีสอดแทรกไปกับระบบการบริหารจัดการตามปกติในโครงการและแผนปฏิบัติการประจำปี แต่อาจมีความโดดเด่นในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน นำประโยชน์จากนวัตกรรมชุมชนมาเป็นฐานและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษา จึงทำให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความตระหนักของการรักษ์ถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพราะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา นับเป็นการพัฒนาที่ดียิ่งในการให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ยังเป็นการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งยังสามารถระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปราชญ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และงบประมาณที่โรงเรียนมี

ค่อนข้างจำกัดได้อีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของจิณณวัตร ปะโคทัง (2559: 41-42) ที่อธิบายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน มีประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษา คือ เป็นการระดมผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ครูเจ้าหน้าที่และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน ขวัญและกำลังใจของครูดีขึ้น เป็นการระดมทรัพยากรด้านการเงินและด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สร้างสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ในทุกระดับ เพิ่มปริมาณและคุณภาพการติดต่อสื่อสาร สร้างความยืดหยุ่นในการทางาน ทำให้เกิดการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น การที่ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณจึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณโดยประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมและสิทธิในการบริหารและจัดการศึกษา การบริหารและการตัดสินใจทำด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้การสอนและโครงการใหม่

3. จากผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านที่ 4 ความถูกต้อง แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้วิจัยใช้การบริหารระบบคุณภาพในโรงเรียนต้องทำงานโดยใช้วงจร PDCA เป็นฐาน เป็นกระบวนการที่มีการกำหนดแผนหรือเป้าหมาย ทำงานตามระบบที่ออกแบบไว้ มีการประเมินผล หรือมีกระบวนการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากระบบและตรวจสอบระบบที่ออกแบบไว้ว่ามีจุดบกพร่องอะไรบ้าง ซึ่งข้อมูลหลักฐานขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาในระยะต่อไป ทำให้ได้รูปแบบ กลไกที่มีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของวิฑูรย์ สิมะโชคดี (2550: 43-47) ที่อธิบายว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้นโดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดีขึ้น และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2558: 2-4) ที่อธิบายว่า การจัดการศึกษา ไม่ว่าในระบบใหญ่ของประเทศหรือในระดับย่อยลงมา คุณภาพการศึกษาจะเกิดหรือมีขึ้นได้ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปสู่ผลผลิตหรือผลงานที่ตรงตามข้อกำหนด ความต้องการหรือความพึงพอใจความประทับใจ ความมั่นใจของผู้รับบริการ

4. จากผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน โรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” ที่พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จประการแรก คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนแสวงหาความรู้ร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้ เนื่องมาจากผู้บริหารจะต้องมีความสามารถและประสบการณ์จึงจะทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969: 215-217) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารหรือผู้นำ นับว่าสำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะหากว่าผู้บริหารไม่มีความต้องการที่จะให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ก็คงยากที่จะเกิดบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะเรียกร้องก็ตาม แต่ถ้าผู้บริหารมีบุคลิกและปรารถนาที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมแล้ว การมีส่วนร่วมในการบริหารย่อมเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงาน เพราะการจะนำวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้นั้น มิใช่ว่าจะได้ทุกสถานการณ์ บางครั้งนำไปใช้กับองค์กรหนึ่งแล้วเกิดความสำเร็จ แต่เมื่อนำไปใช้กับอีกองค์กรหนึ่งอาจจะไม่ประสบความสำเร็จก็ได้ ทั้งนี้ปัจจัยความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น เวลา สถานที่ ภาวะผู้นำ สถานการณ์ วิถีชีวิตของคนแต่ละ

สังคม เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องตระหนักในเรื่องเหล่านี้ และพิจารณาว่าในสถานการณ์ใดควรจะใช้เทคนิคการบริหารแบบใด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การดำเนินการตามกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน ควรพัฒนาโครงการ/กิจกรรมหรือขยายองค์ประกอบของมิติให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเหมาะสมกับบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เหมาะสมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เนื่องจากเป็นปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการ

1.2 กลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชน หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ตามปกติจนพัฒนาให้เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนไปโดยอัตโนมัติ จะส่งผลถึงคุณภาพของการบริหารจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนารูปแบบกลไกการบริหารจัดการศึกษาบนฐานนวัตกรรมชุมชนของโรงเรียนบ้านเมืองเก่า “ศรีอินทราทิตย์” โดยมีกลไกขับเคลื่อน 3 มิติที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้กลไกมีกระบวนการดำเนินการที่ยั่งยืน จึงควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ มีเจตคติที่ดีจากการเรียนรู้บนฐานนวัตกรรมชุมชน โดยกำหนดโครงการ/กิจกรรมสอดแทรกไปในระบบการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา เงารังสี. (2559). **การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development (ESD). วารสาร สมาคมนักวิจัย**, 21(2), 13-18.

จิณณวัตร ปะโคทัง. (2559). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษา (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์). วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 15 (ฉบับพิเศษ), 1-8.

นิลมณี พิทักษ์. (2551). **เอกสารประกอบการสอนวิชาโรงเรียนกับชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (30 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 102-120.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2550). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: เนตรนิมิตการพิมพ์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Arnstein, S.R. (1969). **A ladder of citizen participation. Journal of the American Planning Association**, 4(35), 215-217.